

Dora Mihanović

Lju(d)ska i Ljud

- Živjeli jednom u velikom gradu... - započne sjetno gledajući u modru tekućinu pred sobom.

- Pričaš mi priču? - upita ga dječjim, a opet metalnim glasom.

- Da... - odgovori joj tiho, zagledan u horizont okovan skelama. - Želio sam ti ispričati kako je ovo nekada izgledalo. Kad nam je prosinac donosio snijeg, kada se znalo zašto slavimo Božić i kad je jedino umjetno u našem životu bila jelka. - uzdahnu tiho.

- Nedostaje ti stari svijet? - upita ga skenirajući mu suzne šarenice.

Bez odgovora prišao joj je bliže i uhvatio malenu ruku. Nije se mogao priviknuti na hladne prstiće koji su se neprirodno čvrsto ispreplitali s njegovima. Odavno su joj pregorjeli regulatori temperature i stiska pa se trudio grimasama prikriti bolan izraz lica dok su mu se korijeni kažiprsta i malog prsta gotovo dodirivali.

Sjeli su na stijenu uz obalu. Čim je tenisicama kliznuo po površini, dio kamena lagano je odlepršao u more. Stiropor. Nervozno je coknuo jezikom pa odlomio veći komad.

Gledala ga je bezizražajna lica kako usitnjava stijenu na bijele kuglice.

- Što radiš?

- Snijeg! - odvrati joj kroz smijeh pa pospe sitne djeliće po počesljanoj vlasulji.

- To nije snijeg. Snijeg je...

- Dobro, dobro, znam da znaš definiciju snijega. Ne vidim zašto se još uvijek trudim! Toliko smo vremena proveli zajedno, a sve što mogu reći je da si obični robot!

- A ti si obični čovjek - odgovori mu pa nastavi - bolje je biti robot koji nalikuje čovjeku, nego čovjek koji nalikuje robotu.

Šutke ju je gledao. Zaista je izgledala kao djevojčica.

Uronio je dlanove u modru tekućinu prisjećajući se mirisa i okusa mora iz djetinjstva. Nesvjesno prinese kažiprst usnama i poliže ga.

- Zaboravili su posoliti! - uzvikne.

- I? Izgleda kao more. Lijepo je ovdje. - odgovori mehanički.

- Ma što ti znaš, ti si samo mali robot!

- A ti si samo čovjek. Zašto to ponavljaš? Ne shvaćaš li koliko je bolje biti robot? Ljudi su prekomplicirani.

Gledao ju je u tišini.

- Nemam čudnu potrebu mirisati travu, a ni morski zrak. Imam njihove kemijske formule, imam sve podatke svih bezvrijednih pojedinosti koje ti toliko preuveličavaš. Lijepo je ovdje. - zaključí i zaškripi lijevom nogom.

- Nemaš sve podatke... - odgovori joj tiho.

- Imam. - odsiječe mirno.

- Imaš? Reci mi onda kako miriše proljeće?

Zatvorila je oči na 1.4 sekunde usporene pretrage pa ih otvorila i pogledala ga. - Nemam taj podatak iz jednostavnog razloga - proljeće ne miriše.

- O, itekako miriše! - pobjedonosno joj pljesne pred nosićem.

- Ne, ne miriše. To je samo ljudski doživljaj zbog spojeva koji evociraju...

- Dosta! - ustane uzrujano. - Uništavaš moja sjećanja na ljudskost. Iako smo tu potpuno sami, još uvijek se dobro sjećam mirisa proljeća! Nekada je sve ovo bilo stvarno, puno prije nego što su tebe složili.

- Ne. To je bio samo tvoj san. Ovo je stvarnost. Baš je lijepo ovdje.

- Još ćeš mi reći da znaš što su snovi... - frkne nosom i sjedne natrag uz nju.

- Znam.

- Ma znam da znaš... teoriju. - procijedi obeshrabreno. - Ali, zapravo nemaš pojma. Nemaš pojma kakav je osjećaj sanjati i probuditi se. Kako bi nakupina metala i plastike to znala? Ti si... ma ti si igračka!

- Da imam osjećaje, uvrijedila bih se. - reče tiho, gotovo ljudski.

- Da imaš smisla za humor, nasmijao bih se. - sikne on i odvrati pogled. Čudno se osjećao u trenucima kada bi ga zavarala da je čovjek.

- Misliš li da je bolje imati i znati da imaš ili nemati i ne znati da nemaš? - upita ga prekinuvši tišinu.

Gledao je otočić koji je smiješno plutao u tekućini. Bio je posvuda jednolično obojen, kao da je netko uzeo najjeftinije tempere i potrošio cijelu oker boju.

- Ne znam. Obje mogućnosti su dosadne. Ti imaš podatak koji daje stopostotno točan odgovor?

- upita je znatiželjno.

- Naravno.

- A ako ti ponudim alternativu? - vragolasto je pogleda škiljeći na jedno oko.

- Alternativu?

- Da, alternativa je...

- Znam što je alternativa. Ja.

Zaustavio je dah. Toliko je želio da je stvarna, na trenutak mu se pričinilo kako je njegova djevojčica opet tu.

- Reci. - nastavi ona pomirbeno.

- ... nemati i znati da nemaš. - šapne joj nakon kraće šutnje.

Zatvorila je oči. 1.4 sekunde pretrage... pa ih opet otvorila.

Još jednom.

1.4 sekunde ponovne pretrage pa pogleda u njega.

- Nema smisla.

- Naravno. Ja sam čovjek, sjećaš se? - reče kroz smijeh. - Mene takve nelogičnosti guraju naprijed. Kad znaš da nemaš nešto što želiš, onda se trudiš. Imaš potrebu mijenjati, željeti, osjećati. Makar boljelo, makar izgubio sve. Tvoje opcije su za robote. A roboti ne izlažu sebe kako bi dobili što žele. Razumiješ?

- Ne. Ranjivost je ljudska glupost. Zbog nje su ljudi umirali.

- Ne, ne... Nisi shvatila... - zamišljeno je odmahnuo glavom. - Zapravo je obrnuto. Upravo zbog nje su i živjeli.

Zatvorila je oči. Za 1.4 sekunde otvorila ih je i odvratila pogled od njega.

Šutke su gledali sunce kako se na horizontu polako spušta prema moru. Odlutao je u prošlost. Ovo je toliko puta gledao ne shvaćajući veličanstvenost prizora.

A onda se odjednom dogodilo nešto neočekivano. Sunce je zapelo! Trzaj gore, dva trzaja dolje. Velika žuta kugla pljusne bez upozorenja u modru neslanu tekućinu.

- Znači tako sunce potone u more! Vidiš da i robot može shvatiti precijenjenu ljudsku poeziju. Lijepo je ovdje. - reče mu i ušuti gledajući kako se, kao stubišno svjetlo, pali puni mjesec.

Nije odgovorio. Samo je promatrao iznenadne krugove na tamnoj vodi kako se mreškaju i neočekivano šire, baš kao i osmijeh na njegovu licu.